

Monakov, 8. jun. s. »Münchener Neueste Nachrichten« naglašja, da je minister Göbbels v svojem zadnjem govoru, ko je govoril o podmorniški vojni, zatrnil, da so potopitve v mesecu aprilu in maju ostale pod številkami prejšnjih mesecev, kar je pripisati le kolebanju, zvezanemu s prirodo borbe na morju. Ta kolebanja, pravi list, so se pokazala l. 1940. in 1941., ko se je zdelo, da se je angleški admiraliteti posrečilo doseči prevlado na morju. Ta prevlada pa je bila kratkotrajna, kajti nekoliko mesecev nato se je podvojila napadalnost nemških podmornic in krivila potopitev se je dvignila ter uničila vsa rožnata pričakovanja nasprotnikov Osi. Za dejstvo samo, da se vedno večji del sovražnega bojnega brodogradu obupno in mrzljivo prizadeva zagotoviti si varnost plovbe, kaže, da mora sovražno brodogradje opušati druge odseke, dasi bi bila na tistih mestih navzočnost vojnih ladij silno potrebna. Vse to dokazuje negotovost, ki vlad v sovražnem taboru ne glede na optimistične izjave prvega lorda admiralitete. Razen težkih vojaških posledic, ki jih povzroča podmorniška vojna, je treba upoštevati tudi škodo na političnem in gospodarskem področju, ki jo ima Velika Britanija od podmorniške vojne. Celoten položaj vzmirjaja Britance, ki vidijo v izgubah britanske trgovske mornarice nevarnost, da za vselej izgube svoj prevladujoči položaj v pomorskem prometu. Iz teh razlogov postajajo nesporazumljenja v taboru združenih narodov vedno večja in podmornice Osi še poglabljajo ta nesprijetstva.

Buenos Aires, 7. jun. a. Čilski notranji minister Morales Beltrani je demisioniral; ker so ostali ministri pokazali solidarnost z notranjim ministrom, je nastala kriza v vladi.

Zakaj se Angliji mudi?

Razlogi, zaradi katerih bi zlasti Anglija hotela čim prej zaključiti vojno, kakor je nedavno izjavil tudi Churchill v Washingtonu, ko je opozoril, da je največja nevarnost za demokracije v tem, da bi se sovražnosti zavleklo, so politični, vojaški in gospodarski.

1. Na politične razloge smo že večkrat opozorili, ko smo navajali neuspeh angleških prizadevanj v posredovanju med Zedinjenimi državami in Rusijo. Prvi poizkus v tej smeri je napravil Eden, njemu pa je sedaj sledil še Churchill, ki bi se rad izmotal iz zagate, v katero sta ga spravila zavezništvo s Sovjetsko zvezo in sploh ves razvoj te vojne, v kateri se je Anglija znašla v zavezništvu prav s svojimi mednarodnimi tekmeci: Ameriko in Rusijo. Da bi dosegla sporazum z Rusijo, se je Anglija odrekla svoji tradicionalni politiki evropskega ravnesja, ki jo je vodila še do 1. 1942, in ki se je v glavnem naslanjala na Francijo in male države evropskega vzhoda. Odpoved tej politiki se je najbolj jasno pokazala v sovjetsko-poljskem sporu, ko je London Poljsko gladko prepustil svoji usodi.

Angleška politika se je doslej odvajala na upanje, da Rusi ne bodo izšli iz vojne kot zmagovalci, temveč se bodo skupno z Nemci obrabili, kar naj bi angleškim četam omogočilo, da bi iz svoje rezerve napravile triumfalni naskok.

Nobenega dvoma ni, da je to še vedno angleško upanje. Zato pritiskajo na Stalina, da bi jim odkril svoje politične in vojaške namene, da bi jih lahko tudi oni odobrili oziroma spremenili, če bi bilo potrebno, in sicer s pritiskom glede dobav.

Na drugi strani je bilo mogoče opaziti, da je Amerika nasprotna sporazumu z Moskvijo kot sedežem kominterne. Zato je Roosevelt pritiskal na Stalina v tem smislu, in dejansko tudi dosegel, da je prišlo do znane komedije z razpustom Kominterne, kar pa je za Ameriko le notranjopolitična pomena, dočim ni mogoče reči, da bi bila s tem urejena tudi vsa vprašanja med »zavezniki«. Razen tega se je v ameriški javnosti pojavila še drug značilen preokret; Američani so siiti Rusije in Evrope in vedno bolj odločno poudarjajo, da bi se morale ameriške čete uporabiti predvsem proti Japonci, ki je za Ameriko glavni sovražnik. Ker je Roosevelt tako rekoč tik pred novimi volitvami, amemo pričakovati, da se tej splošni želji ameriške javnosti ne bo mogel upirati.

Churchill se navidezno upira tej močnosti, toda v svojem srcu si najbrže tudi on ne želi drugače. Anglija bi namreč najraje ohranila vse ameriške dobave, obenem pa preganala Američane iz Afrike, Evrope in svojega Imperija, skratka: ona bi rada le prejemala, ne da bi tudi sama kaj dala.

Vsa angleška politika med Washingtonom in Moskvijo je torej v bistvu le politika

žongliranja in ekvibriranja, ki se lahko nakrat konča. Zato si Anglija vedno bolj želi naglega mira, ki naj bi zaustavil rusko in ameriško napredovanje. To nam pojasnjuje, zakaj v Angliji toliko opeva uspehe v Tunisu in doprinos angleškega brodarstva v borbi za Atlantik, predvsem pa okolnost, zakaj si Anglija toliko prizadeva, da bi sklenila z Italijo ločen mir, ki naj bi pomenil triumf angleške politike v Evropi in ki naj bi Anglijo dvignil na isto raven z obema ostalima »zaveznikoma«, Ameriko in Rusijo.

2. Vojaški položaj je zelo negotov. Churchill si lahko dovoljuje strateške norosti, njegovi generali pa ne. Neizpodbitni podatki kažejo, da je bil ves anglosaški uspeh v Afriki prav za prav zelo klavna stvar. Dočim se na vzhodnem bojišču bore oborožene sile, katerih moč na vsaki strani dosega od dve sto do tri sto divizij, ni na primer Os v Afriki nikdar postavila nasproti anglosaškim in francoskim izdajniškim silam več kakor 15 divizij z zelo omejenimi efekti. Znano je, da razpolagata Italija in Nemčija z ogromnimi silami za obrambo zapada in Sredozemlja, in sicer poleg onih, ki so že razvrščene na vzhodnem bojišču. Nobenega dvoma ni, da se sovražnik te moči Osi prav dobro zaveda, saj je moral tudi sam Churchill priznati v svojem govoru pred ameriškim kongresom: »En sam napaden korak ali pogrešno vodstvo bi lahko sovražniku omogočilo, da bi nas začel ogražati z novimi strašnimi grožnjami.«

3. Sporedno z vsemi temi negotovostmi političnega in vojaškega značaja pa narašča tudi gospodarska zaskrbljenost in sicer ne le glede na sedanji položaj, ki je že sam po sebi zelo slab (zlasti v pogledu prehrane, kakor navajajo na primer londonski poročevalci švedskih listov), temveč tudi v prihodnosti glede bližnje bodočnosti. Zakon o namenu in posojilu, ki je sicer Angliji neposredno koristil, je dejansko spremenil vso Anglijo v eno samo hipoteko Amerike. In to pot bo Anglija morala Ameriki vso plačati, kajti Američani imajo svoje čete že v skoraj vseh predelih imperija, začeni z Avstralijo pa tja do Irse. Toda ne gre le za plačilo astronomskih števil v milijardah dolarjev, gre še za nekaj več. Londonski »Times« je pred kratkim zapisal: »Nevadoma bomo morali uvoz plačati z izvozom. Čeprav bomo lahko v pogledu oskrbe izkoristili angleško poljedelstvo bolj kakor doslej, se naš uvoz zaradi tega še ne bo zmanjšal. Nekaj z zanesljivostjo lahko rečemo že sedaj: Anglija je med vojno izgubila skoro vse svoje inozemske kredite, ki so prešli na Ameriko in ki so ji v normalnih časih omogočali, da je kri la uvoz živil in prekomorskih surovin.« Te ugotovitve, ki ugotavljajo zgolj dejstva, ne potrebujejo nikakega komentarja.

Pantellerija

»Frankfurter Zeitung« od 6. junija objavlja iz peresa svojega rimskega koreponenta naslednji dopis:

Letalske bombe, v zadnjem času pa tudi granate iz žrel ladijskih topov bruhaajo svoj srd na Pantellerijo, majhen skaloviti otok, ki ima značaj trdnjave med Sicilijo in Afriko. Do tega otoka je bil ta otok neznan, le tu pa tam se je kaj slišalo o njem. Šele pred leti, med abesinsko vojno so otok zaradi njegovega vojaškega položaja vključili v obrambni sistem Italije. Da se je to zgodilo, so bili merodajni razni nagibi, v prvi vrsti možnost prehoda skozi sicilsko morisko ožino, drugi pa strateški položaj otoka samega na sebi.

Pantellerija ni bila vedno tako odmaknjena svetovnim dogodkom, kakor ob času, preden so jo proglasili za vojaško področje. Tudi ona ima za seboj razgibano zgodovino. Za njeno posest so se potegovali mnogi mogotci. To ozemlje, ki ima podoben obliko, ni poseben velik. Razteza se 14 km v dolžino ter je 8 km široko. Površina obsega samo 85 četvornih kilometrov, na njej pa živi po štetu iz leta 1931. Komaj 9676 prebivalcev. Tla so iz vulkanskega kamena ter nudijo mestoma viden razdrapanosti. Obiskovalcu otoka se časih zdi, da je zašel v pokrajino Dantejevega pekla. Na otoku Pantelleriji ni živih studecev in pitne vode, ki bi jo nudili izvirki, pač pa so topli izviri, ki dosežejo do 50 stopinj Celzija. Toda otok tudi ni sama skala in kamen. Mestoma je le ostalo med skalovjem toliko zemlje, da so prebivalci

lahko nasadili trte. Tako uspeva na Pantelleriji grozdje, ki daje vino, katerega pridelavo med najzlahnejše sorte italijanske vinske proizvodnje.

Pantellerija je vstopila v zgodovino pod imenom Cossyra. Ime je feničanskega porekla, čeprav si še danes ne morejo raztolmačiti kaj neki Cossyra pomeni. Vsekakor je gotovo, da so bili Feničani prvi, ki so vzeli otok v svojo lastnino. To je bilo seveda še v davnih zgodovinskih časih: v sedmem stoletju pred Kristusom so se naselili na tem koščku zemlje. Leta 255. so prišli Rimljani, ki so jim izrgali otok. V naslednjih stoletjih so postali lastniki otoka po vrsti Vandali, Bizantinci in Arabci. Leta 1223. je neki sicilski knez preganjal Arabce, prebivalstvo Pantellerije pa je še nekaj časa vztrajalo v muslimanski veri. Potem je prehajal otok v političnem oziru iz rok v roke. Njegovi lastniki so bili različni knezi, nekaj časa tudi Benečani. Leta 1515. je bil na otoku poražen gusar Soliman iz berberskega rodu.

V mirni dobi je vsak teden enkrat pristala ladja na Pantelleriji, in sicer na poti s Sicilije v Tunis. Ladja se je ustavljala v pantellerijskem pristanišču. Ta ladja je imela postanek tudi na Lampedusi, ki je manjša od Pantellerije ter leži še bolj jugovzhodno v Afriškem morju. Njeno ozemlje meri komaj 20 četvornih kilometrov, je bolj plosko kakor ozemlje Pantellerije, čije najvišji vrh doseže višino 836 m. Ozemlje na Lampedusi je tudi znatno rodovitnejše kakor na Pantelleriji.

čiji. Sovjetski in anglosaški agenti, piše v zvezi s tem vojni dopisnik agencije »Europa novov«, so želeli svoje zahrbtno delovanje v skoro neprehodnih šumih Bosne in Hercegovine. Ti gozdovi so polni jam, hudournikov, tokov in ozkih drag, ki so naravnost idealno pribežališče upornikov. Ti kraji so tudi zelo gorati, s čimer se seveda zopet pospešujeta organizacija in delovanje četniških tolp. Čete, ki se zbirajo po gozdovih nekoliko iz prepičanja, nekoliko pa prisiljene, so oborožene s puškami in samokresli, vzeti iz skrivnih skladišč bivše jugoslovenske vojske. Te oborožene tolpe so v zadnjem času razširile silno strohovladno nad civilnim prebivalstvom ter mu jemljejo živino in kmetijske pridelke, da se lahko preživljajo v nedostopnih brigadah. Prvim jedrom banditov so se pridružili sumljivi ljudje, ki jih vabi v četniške vrste nade na plen in plačilo. Te čete postajajo zaradi svoje prilčne številnosti zelo opasne za prometna pota, ki vežejo zaledje s fronto.

Omenjeni dopisnik pravi, da so še pred kratkim cele vasi v Bosni živele pod strahovladno komunistov. Kmetje so bili popolnoma oropani vse živine in drobnice. Dokler so se Italijansko-nemške čete omejevale samo na čuvanje glavnih prometnih križišč, so te tole gospodarile po vsej ostali deželi po milij volji, ko pa se je začelo veliko podjetje za izčiščenje, se je delovanje banditov zožilo na vedno tesnejše kroge. Glavina četnikov se je umaknila v gore na Kozaro planino ter v gorsko verigo Grmeza, toda tudi odtod so jih italijansko-nemške čete kmalu preganale in komunistične tolpe so morale z največjo naglico zapustiti zasedena mesta in vasi.

Prebivalstvo, ki je bilo deloma zbežalo, se vrača trudno, pobito in brezvoljno v svoje vasi. Njegova edina hrana je bila

Predavanje prof. Papaluce o Kristofu Kolumbu

Predsedništvo Zavoda za italijansko kulturo javlja, da bo prihodnji petek 11. t. m. ob 19. uri prof. Vito Papaluce v veliki dvorani istega zavoda, Napoleonov trg 6/1, predavanje o Kristofu Kolumbu. Profesor Papaluce je že zelo znan zlasti meščanstvu po svojem predavanju o Gabrieli D'Annunziju in kot nastavnik za italijanski jezik na liceju, kjer posluje že dve leti. Vstop k predavanju je vsakomur prost.

Nova odkritja o pokolu v Katinu

Berlin, 8. jun. s. O poboju poljskih častnikov v Katinem gozdu prihaja o na dan vedno nove podrobnosti. »Völkischer Beobachter« objavlja danes z velikim poudarkom besedilo nekakega pisma, ki ga je leta 1939 takoj po sovjetski zasedbi vzhodne Poljske poslal neki ameriški državljan svojemu poslanstvu. Pisec je ameriški trgovec Bruno Hotman, ki javlja poslanstvu, da je ponovno, toda vedno brez uspeha prošil sovjetske oblasti poročil o svojem bližnjem sorodniku, ki kot poljski oficir prišel v sovjetsko ujetništvo ter bil z drugimi tiscil svojih tovaršev odpodan v Loko ujetniško taborišče. Hotman je v svojem pismu prošil ameriške oblasti, naj posredujejo po diplomatskem potu, da bi se zveledele kakšne podrobnosti o omenjenem častniku. To pismo ni nikoli prišlo naslovljencu v roke, ker ga je sovjetska policija zaplenila. Nemci so ga kasneje našli v tajnem arhivu GPU v Smolensku, obenem z drugimi dokumenti, ki močno kompromitirajo vojaške in politične oblasti Sovjetske Rusije. Pismo Američana in poročilo o zaplenbi pisma imata skrivnostno značko »K G«, kar pomeni, kakor trdi »Völkischer Beobachter«, kratko za besede »Katinška postaja«.

Iz Hrvatske

Sprememba v hrvatski vladi. Finančni minister dr. Košak je bil razrešen svojega položaja, za njegovega naslednika pa imenovan državni podtajnik v finančnem ministru dr. Antu Filipinčiču. Dr. Filipinčič je 56 let star in ima za seboj uradniško kariero. Že v bivšem jugoslovenskem finančnem ministru je zavzemal vodilna mesta, pozneje pa je bil upokojen in je opravljaj posle generalnega tajnika zveze denarnih zavodov v Jugoslaviji. Prejšnji finančni minister dr. Košak je bil imenovan za poslanika v Budimpešti.

Otvoritev vojnega muzeja. V sredo popoldne je bil v Zagrebu odprt vojni muzej in arhiv. Svečanosti so se udeležili predstavniki vojaških in civilnih oblastev in številni znanjanci za muzeju razstavljene predmete.

Varaždinska vojaška godba bo v torek gostovala v Zagrebu. Ob tej priliki posvečajo hrvatski listi varaždinski vojaški godbi krajše spominke članke, iz katerih je razvidno, da je bila godba tudi na vzhodnem bojišču, kjer se je posebno proslavila hrvatski polk v borbah pri Valkiju in Harkovu ter pozneje pri Stalingradu. Godba je prehodila na čelu tega polka stotine in stotine kilometrov, delež isto usodo z borci. Kadar so razmere zahtevale, so godbeniki vršili dolžnost bolničarjev in prenašali ranjene iz prvih vrst v prevlajališča in bolnišnice, v bitki pri Stalingradu pa so svojim tovarišem na fronti dovajali in donasili strelivo. Za vzorno zadržanje godbenikov v teh borbah so bili vsi po vrsti odlikovani.

Mali obmejni promet z Nemčijo. »Narodne Novine« objavljajo odklok o ratifikaciji sporazuma med Hrvatsko in Nemčijo o malem obmejnem prometu.

Zatirajmo muhe!

Po članku, ki smo ga pred kratkim objavili o muhah kot raznašalkah nevarnih nalezljivih bolezni, opozarja mestni fizikat vse prebivalstvo, naj iz javnih zdravstvenih ozirov vestno zatira muhe, kjerkoli le more. Pošebno pa prosí tudi šolska vodstva, naj vse mladiné predložijo veliko važnost zatiranja mušje nadleže.

Hlevi, svinjaki, zajčniki in kurniki, predvsem pa še nepokriti gnojšča, smetišča in kompostni kupi gotovo privabljajo muhe, kjer se najhitreje zaredi in razmnože, da postanejo neuprijatna in večkrat nevarna nadleža oklice.

Ljubljansko mestno poglavarstvo je že s posebno uredbu za varstvo snage in higijene v »Službenem listu« dne 24. oktobra 1. 1936 prepovedalo nesnažna dvorišča in nepravilno, za zdravje nevarno refo mali živali. Za prestopke te naredbe mestno poglavarstvo lahko vsakogar kaznuje z občutno kaznijo.

V današnjih izrednih razmerah pa moramo še posebno odstraniti prav vse vzroke, da bi muhe mogle širiti nalezljive bolezni, saj snage ni nikdar ni nikjer dovolj.

Mestno poglavarstvo sicer pozdravlja vsemu in tudi podpira reje, ki z rejo malih živali pomagajo družini do boljše prehrane, vendar pa morajo te živali rediti tako, da se nikakor ne morejo zarediti muhe.

Organi mestnega poglavarstva bodo strogo nadzorovali snaznost dvorišč in vrtov, predvsem pa hlevov, svinjakov, zajčnikov, kurnikov itd. Prepičani smo, da bo zavest odgovornosti napram skupnosti in disciplina prebivalstva preprečila kazni in druge sicer potrebne oblastvene ukrepe.

Pri zatiranju muh bo za mestni fizikat tudi sam pomagal in bo v ta namen v II. nadstropju Mestnega doma brezplačno delil sredstva za uničevanje muh ter daljal tudi potrebna navodila vsak delavnik od 8. do 11. dop. S tem sredstvom se muhe, ki jih privabljajo živali in njih odpadki tudi v sicer snažnih hlevčkih, zanesljivo uničijo ali se njihovo število tako zmanjša, da ne motijo več okolice. Prinesite s seboj steklenico!

Naznanite mestnemu fizikatu zbrališča muh!

zadnje dni surova koruza ter gozdne kornice. Moško prebivalstvo je bilo s'lo odvedeno v tolpe, v vaseh pa so ostale samo ženske in otroci. Tako so te vasi prav v kratkem spoznale, kaj pomeni boljševizem. (»Ultime Notiz«.)

Gospodarstvo

Pred 70 leti je bil odkrit postopek za pridobivanje celuloze

Celuloza spada danes brez dvoma med najvažnejše surovine za industrijsko proizvodnjo, saj služi ne samo za proizvodnjo papirja, temveč je tudi osnovna surovina za proizvodnjo umetnih tekstilnih vlaken. Glede na rastočo potrebo papirja in nagel razvoj proizvodnje umetnih tekstilnih vlaken se je v zadnjih desetletjih proizvodnja celuloze izredno dvignila. Vsestranska uporabnost celuloze pa se je še povečala, ko so spoznali, da se da celuloza s pridom uporabljati tudi za živilsko krmo, zlasti za govedo in konje. Krmino celulozo so v zadnjih letih pričeli v veliki meri uporabljati v skandinavskih državah, kar nadomestja prejšnji uvoz krminega žita.

Danes si težko predstavljamo, kako bi mogli živeti brez celuloze. In vendar je poteklo komaj 70 let, odkar je nemški kemik Alexander Mitscherlich izumil postopek za tehnično pridobivanje celuloze. Zlasti si ne moremo predstavljati, kako bi izdelali ogromne količine papirja, ki so nam danes potrebne, če ne bi imeli celuloze. Kje bi našli za proizvodnjo papirja potrebne cunje, iz katerih so prej izključno izdelovali papir. V prejšnjem stoletju so napravili sicer mnoge poizkuse, kako bi cunje kot osnovno surovino za izdelovanje papirja nadomestili z drugo surovino. Toda ti poizkusi niso uspeli. Res je bilo kemično pridobivanje celuloze znano že prej — odkril ga je točno pred sto leti (1843) nemški tehnik Frederik Gottlob Keller, ki je odkril tudi izdelovanje lesovine — toda šele Mitscherlichu je uspelo najti cenen način pridobivanja celuloze, zlasti ono kemično sredstvo, s katerim se daje brez večjih stroškov izločiti iz lesa celulozna vlakna odnosa na vlakna ločiti od ostalih sestavin lesa. Novi postopek za pridobivanje celuloze je šele omogočil uporabo celuloze v papirni industriji, zato je prinesel popoln preokret v izdelovanju papirja. Mitscherlich je pred 70 leti (1873) našel v kalcijevem in magnezijevem bisulfitu ono kemično sredstvo, ki omogoča pravičen razkroj lesa, ne da bi pri tem trpela celulozna vlakna.

Pri tem je zanimivo, da prizadevanje izumitelja niso šla za tem, pridobiti celulozo, temveč za tem, najti umetno strojilo. Mitscherlich je prvotno sam smatral, da je pridobivanje strojila važnejše, kakor pridobivanje celuloze. To strojilo pa se ni obneslo, pač pa se je kmalu izkazal velik pomen Mitscherlichovega izuma za proizvodnjo papirja. Že leta 1874. je Mitscherlich s svojim bratom Rihardom ustanovil v Darmstadtu majhno tvornico za proizvodnjo celuloze. Kmalu so nastale druge večje tvornice. Še istega leta so izdelali iz celuloze prvi papir, čigar izvrstna kakovost je dala povod za nagli razvoj proizvodnje celuloznega papirja.

Pozneje, ko se je proizvodnja celuloze in celuloznega papirja naglo razvila po vsem svetu, se je moral Mitscherlich boriti za priznanje prvenstva in so mu celo odrekli patent. Patentni procesi so se vlekli do leta 1900., ko mu je bilo prvenstvo pri tem izumu končno javno ugotovljeno. Mitscherlich je vsaj v svojih poznih letih užljal polno priznanje in je pred 25 leti kot 82 letni starček umrl na Bavarskem.

Gospodarske vesti

— Zaključek mednarodnega kongresa gojiteljev tobaka v Rimu. Mednarodni odbor gojiteljev tobaka je te dni zaključil svoje zasedanje v Rimu, kjer so bili sprejeti važni sklepi o sodelovanju evropskih proizvajalcev tobaka, o vnovčanju pridelka in o klasifikaciji evropskih vrst tobaka. Udeleženci kongresa so si ob povratku v domovino ogledali nekatere italijanske nasade tobaka in ureditev italijanskih tvornic.

— Vnovčenje letošnjega žitnega pridelka. Iz poročila, ki ga je nedavno podal kmetijski minister Pareschi medministrskemu odboru za oskrbo, razdelitev in cene, je bilo razvidno, da bo oskrba prebivalstva z žitom in moko do nove letine zagotovljena. Tudi smo že poročali o ukrepih za zboljšanje kontrole pridelka. Za ugotovitve posejanih površin in pridelka poslujejo že novo ustanovljeni ugotovitelni uradi. Da se omogoči popolno zajetje celotnega presežka proizvajalcev, so bili izdani nadaljnji predpisi za pravilno oddajo presežkov. Mletenje žita bo v vseh pokrajinah pod kontrolo. Proizvajalci bodo od pridelka lahko kakor v zadnjih letih pridržali po 200 kg na osebo, toda le pod pogojem, da zemljo sami obdelujejo. Lastniki zemljišč, ki sami ne obdelujejo zemlje, pa bodo letos lahko smeli pridržati le 110 kg pšenice na osebo. Količine, ki jih proizvajalec lahko pridržaj za setev, ostanejo nespremenjene.

— Največje nemška finančna transakcija. Ob koncu lanskega leta je nemška vlada izdala naredbo o odkupu hišnajemniškega davka. Ta davek, ki je bil uveden po prvi svetovni vojni za pospeševanje gradbene delavnosti, se v bodoče ne bo več pobiral, zato pa so morali hišni lastniki plačati sorazmeren znesek za odkup tega davka. Sedaj objavljajo nekaj podatkov o uspehu te finančne transakcije, ki jo označujejo kot največjo transakcijo v zgodovini nemških državnih financ. Odkup davka je prinesel državi 8.2 milijarde mark; 4.7 milijarde mark so hišni posestniki plačali za odkup državi iz razpoložljivih sredstev, za 3.53 milijarde mark pa so si najeli pri denarnih zavodih posojila. Čeprav je bilo

treba hišnim posestnikom v razmeroma kratkem roku plačati tako velike zneske, vendar transakcija ni povzročila nobenih motenj v poslovanju denarnih zavodov in v denarnem prometu, kar je pripisati dobro premišljenim finančno-tehničnim ukrepom in okolnosti, da vlada v Nemčiji znatno denarna likvidnost. Dotok teh znatnih sredstev pa je na drugi strani povzročil, da je v prvih mesecih letošnjega leta državni dolg Nemčije le v majhnem obsegu narasel. Dosežen je bil tudi drugi namen transakcije, namreč absorbirati odvečna denarna sredstva v nemškem gospodarstvu.

— Svetovna proizvodnja svile. Mednarodni poljelelski urad v Rimu objavlja zanimive podatke o svetovni proizvodnji naravne svile, ki je važna surovina za vojno. Iz te statistike je razvidno, da je svetovna proizvodnja močno nazadovala, in sicer predvsem odkar je Japonska vstopila v vojno in je prenehal izvoz svile v Zedinjene države. V znatni meri je nazadovanje svetovne proizvodnje pripisati manjši proizvodnji Kitajske, kar je v zvezi z vojnimi dogodki na Kitajskem. Medtem ko se je evropska oskrba s naravno svilo zboljšala, občuti angleško-ameriški tabor pomanjkanje te važne surovine. Pred vojno se je svetovna proizvodnja svilenih kokonov gibala na višini preko 500 milijonov kilogramov. Še leta 1940. je znašala 509 milijonov kilogramov, naslednje leto je padla na 396 milijonov kilogramov, lani pa na 318 milijonov kilogramov, tako da je bila v preteklem letu za skoro 20% manjša nego v prejšnjem letu in za 37.5% manjša nego v letu 1940. Evropska proizvodnja se v lanskem letu ni zmanjšala, čeprav se je zaradi pozne pomladi gojitev sviloprejk zakasnila. Podatki o svetovni proizvodnji surove svile pa so naslednji: leta 1940. je znašala svetovna proizvodnja 62.350 ton, naslednje leto je padla na 48.905, lani pa na 39.288 ton, tako da je bila lanska proizvodnja za 37% manjša nego pred dvema letoma. Najbolj se je v primeri z letom 1940. zmanjšala proizvodnja Kitajske, namreč za 40%. Japonska pa je svojo proizvodnjo namenoma zmanjšala, ker je odpadel izvoz v Zedinjene države.

— Narasli vojni izdatki Anglije. Angleški zakladni urad je ob koncu maja prejel od parlamenta formalno pooblastilo za nadaljnji vojni kredit v višini 1 milijarde funtov. S tem novim kreditom se bodo celotni vojni stroški Velike Britanije dvignili na 15 milijard funtov. Z novim kreditom bodo kriti vojni stroški do konca avgusta. Celotni proračunski izdatki za tekoče leto znašajo 4.9 milijarde funtov; od tega odpade okrog 4 milijarde na stroške za vojno in za proizvodnjo vojnega materiala. V zvezi z gornjimi številkami poudarjajo, da se vojni stroški nalahje dvigajo in so že prekorakili 15 milijonov funtov na dan. — Te dni so bili objavljeni tudi podatki o vojnih stroških Avstralije in Nove Zelandije. Vojni stroški Avstralije bodo do konca junija dosegli 1.08 milijarde funtov, kar je več, kakor je znašal ob izbruhu vojne vse državni dolg Avstralije. Od celotnih dosežanih vojnih stroškov so krili 350 milijonov funtov z novimi davki, 450 milijonov s posojili in 300 milijonov s kreditom avstralske novčanice banke. Vojni stroški Nove Zelandije bodo znašali v letu 1942-43 144 milijonov funtov, to je 11 milijonov več, kakor je bilo prvotno predvideno. Samo za stroške ameriških posadk na Novi Zelandiji odpade 7 milijonov funtov.

— Bolgarska notranja posojila. Že vred tedni smo poročali o novem bolgarskem 5% notranjem posojilu, ki ima deloma prisilni značaj, kar mora to posojilo vplačati v določenem odstotku vsaka fizična in pravna oseba s premoženjem preko 100.000 levov, pri čemer se giblje odstotek zneska, ki ga je treba vplačati, od 2 do 8%. Zaradi vplisa novega posojila je bilo 5. t. m. zaključeno vplajevanje 5% obrambnega posojila iz leta 1941. Ko je bilo leta 1941 razpisano to posojilo, je bil ponuden znesek 2.5 milijarde levov. Pozneje je bil znesek posojila povišan na 3.5, sedaj pa je bil glede na dosežen končni znesek ponovno povišan na 9.5 milijarde levov. V bolgarskih finančnih krogih računajo, da bo novo 5% posojilo prineslo 10 milijard levov.

— Gospodarske vesti iz Hrvatske. Hrvatski gospodarski minister je odredil, da se smejo v bodoče prodajati zasebnikom predmeti iz železa samo proti oddaji ustrezajoče količine starega železa. Izjema velja le pri nakupu predmetov iz železa v teži do 1 kg. — Hrvatski finančni minister je izdal naredbo o tekoči kontroli likvidnosti denarnih zavodov. Med drugim so denarni zavodi dolžni predlagati finančnemu ministru vsake 3 mesece podatke o stanju tujih sredstev ter o kritju kratkoročnih in dolgoročnih posojil. — Posebna trgovinska delegacija pod vodstvom ravnatelja za obrt, industrijo in trgovino dr. inž. Cabaza se mudi v Bukarešti zaradi sklenitve novega trgovinskega sporazuma s kraljevino Rumunijo. Sedanji trgovinski sporazum bo potekel ob koncu junija.

— Obrestna mera v Srbiji. Srbski urad za nadzorstvo bank je na novo določil maksimalno obrestno mero za vloge pri denarnih zavodih. Maksimalna obrestna mera znaša za hranilne vloge na knjižice pri dnevni odpovedi 2%, pri enomesečni odpovedi 2.25%, pri 3 mesečni odpovedi 2.5%, pri polletni odpovedi 3% in pri enoletni odpovedi 3.5%. Za vloge na tekočem računu pa znaša obrestna mera pri enakih odpovednih rok'h 1%, 1.5%, 2%, 2.5% in 3%.

I

Umrli nam je dne 8. t. m. naš ljubljani soprog, dragi oče, stari oče, svak, stric in tast, gospod

MIHAEL MAJCN

gostilničar in posestnik

po kratki mučni bolezni, previden s tolažili sv. vere.

Na zadnji poti ga bomo spremlili v četrtek, dne 10. junija 1943, ob 3. uri popoldne, iz kapelice sv. Andreja na Žalah, k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 8. junija 1943.

ZALUJOČI OSTALI

KULTURNI PREGLED

Druga predstava
„Seviljskega brivca“

O predornem uspehu, ki so ga dosegli na prvi predstavi »Seviljskega brivca« so pristanika Liana Cortini, baritonist Gino Bechi in dirigent Artur Lucon, je bila v okviru naše kulturne kronike zapisana včeraj veljavna in zaslužena strokovna sodba. Tudi druga predstava Rossinijevih oper z italijanskimi gosti je pomenila enega tistih izrednih uspehov, kakor se le poredkoma vpisuje v anale naše Opere. V popolnoma razprodanem gledališču



Gino Bechi

je vladalo ves čas animirano razpoloženje, izražajoče se v tesni duhovni spojitosti avditorija in odra. Le pri redkih predstavah je čutili, da bi umetniški žar z odra v toliki meri razveljavil sprejemljivost poslušalcev, ki so si večkrat — pri gostih kakor pri domačih pevcih — dajali duška z dolgotrajnim aplavzom ob odprti sceni. Po posebnih dejanjih je občinstvo vedno snova klicalo na oder goste in domače soliste. Posebne pozornosti je bil deležen dirigent Artur Lucon, čigar orkestralno vodstvo je nemalo pripomoglo k nenavadnemu, pristno rossinijevskemu blestu »Seviljskega brivca«. Gostje in glavni domači solisti so preleteli tudi šopke cvetja.

Ob koncu predstave je navdušenje občinstva, ki kar ni hotelo zapustiti gledališča, priložilo simpatičnega in sijajnega pevca Gino Bechia, da je zapel nekaj pesmi. Privlekel je pred zaveso star pianino in se sam spremljal na njem; zapel je tri popularne pesmi in položil vanje svojo silo in lepoto svojega glasu in toploti svojih čustev. Razvneto občinstvo je težko zapuščalo gledališče, a po predstavi se je že začel lov za avtograme.

Predstavi so prisostvovali med mnogimi odličniki Visoki komisar Ekske. Grazioli z gospo. Poveljnik XI. Armadnega zbora Ekske. Gambaro, Zvezni tajnik in drugi.

Prvi Letopis naše Akademije

Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani je izdala v redakciji svojega generalnega tajnika prof. dr. Frana Ramovaša prvo knjigo svojega Letopisa. 364 strani obsega, lepo opremljena in natisnjena publikacija prinaša na posebnih prilogah slike vseh rednih članov, medtem ko so slike dopisnih članov uvrščene v besedilo njihovih življenjepisov. Prav tako so reproducirane na posebnih prilogah fotografije umrlih članov slovenske Akademije.

Letopis se začne s sestavkom F. Ramovaša »K zgodovini ustanovitve Akademije v Ljubljani«. Članek je natisnjen tudi v italijanskem izveščku. Izpopolnjuje ga lični pregled uprave Akademije v prvih štirih letih njenega delovanja in seznam članstva posameznih razredov. Na to se vrste življenjske vseh rednih članov, izpopolnjen s sliko in faksimiliranim podpisom ter z bibliografijo posameznikovega dela. Tako je zastopanih v abecednem vrstnem redu 18 naših akademikov. Drugi del obsega biografije in bibliografije 8 dopisnih članov. Oba dela sta pomembna tudi kot biografski priročnik o vodilnih osebnosti slovenskega znanstvenega in umetniškega sveta.

Trajnega pomena je nadalje tretji del, ki je posvečen umrlim članom. Na prvem mestu je objavljen življenjski rednega člana pravnega razreda prof. Rada Kušaja. Življenje in delo slovenskega strokovnjaka za cerkveno pravo je na kratko orisal njegov sin dr. Gorazd Kušaj in izpopolnil svoj sestavek z bibliografskim pregledom. O kriminalisti in pravem zgodovinarju prof. Metodu Dolencu piše prof. dr. Janko Polec; navedena so pokojnikova najvažnejša dela. Posebno obširno je prikazano življenje in delo profesorja rimskega in državljanskega prava in skladatelja dr. Gregora Gobjirja Kreka. O pokojniku kot pravniku piše prof. dr. Polec. Skladatelj prof. L. M. Škerjanc pa je prispeval daljšo študijo o Kreku kot skladatelju. Tu piše o Krekovih glasbenih pripravah, o Novih Akordih in o skladateljski tvorčnosti. Teh troje poglavij daje dovolj zokroženo podobo pokojnikovega glasbenega delovanja in pomeni nov prispevek k sistematičnemu študiju vodilnih osebnosti slovenske glasbe — študiju, ki ga čaka še mnogo neobdelane ali nezadostno obdelane snovi. Bibliografija Krekovih pravnih spisov in posebej je izrpen seznam njegovih skladb in spisov o glasbi izpopolnjujeta gradivo o zaslužnem kulturnem delavcu. Nadaljnji spominski članek z bibliografijo je posvečen spominu našega botanika prof. Alfonza Pavlina. Prispevek je iz peresa prof. Gabrijele Tomažiča. Prof. dr. Ivan Rakovec je sestavil celotno bibliografijo del prirodoslovca Ferdinanda Seidla ter podal v daljši razpravi oris in oceno Seidlova znanstvenega dela.

V nadaljnjem delu Letopisa je objavljeno to, kar neobhitično v takle letopis: Kratka poročila o skupščinah in sejah slovenske Akademije od novembra 1. 1938 do 30. dec. 1942-XXI. Prav tako so publicirani sejni zapisniki posameznih razredov in nadzornega odbora ter besedilo pravilnika za tiskanje akademskih publikacij. S tem se odpira podrobnejši vpogled v notranje delo naše najvišje znanstvene institucije, katere prva leta sovpadajo z največjimi dogodki novejših zgodovine in ki je tudi v novih razmerah dobila možnosti delovanja in izdajanja publikacij.

Oddelek o komisijah nas seznani s sestavo in delom bibliografske komisije, ki si je zastavila skrb za izdajanje slovenske

Kronika

* Visok obisk v rimski Cinecittà. Ministrstvo za ljudsko kulturo Ekske. Polvereili je obiskal te dni prostore rimske Cinecittà ter se pozanimal za vsak oddelek posebej. Prisostvoval je recitacijam gojencev kinematografske šole ter se nekaj časa ustavil v dvorani za predavanja, kjer so mu predvajali prizor iz filma »Henrik IV«. Na koncu je minister Polvereili stopil na oder velike dvorane, v kateri so se zbrali gojenci rimske kinematografske šole. Izrazil je svoje zadovoljstvo nad delom in uspehi tega zavoda ter poudaril, da je mladina dolžna napeti vsi sile, da se izboljša položaj italijanskega filma.

* Smrt italijanskega torpednega letalca. Pri neki letalski nesreči je dočel smrt uspešnega italijanskega torpednega letalca nadporočnika Cigonija, ki je bil petkrat imenovan v italijanskem vojnem poročilu zaradi svojih velikih sposobnosti.

* Prof. Kapp umrl. V Freiburgu je umrl prof. Wilhelm Kapp, ustanovitelj in dolgoletni vodja tamšnjega instituta za noviznanstvo. Sprva se je posvetil duhovniškemu poklicu, potem pa je postal učitelj na visoki šoli v Mülhausnu in Strassburgu. Po svetovni vojni je šel najprej v Švico, potem pa se je naselil v Freiburgu, kjer je predaval o publicistiki in knjižarstvu. Postal je častni doktor freiburške filozofske fakultete, ob 75letnici pa je bil odlikovan tudi z Goethejevo kolajno.

* Papež se zanima za Civitavecchio. Iz Rima poročajo, da se papež izredno živo zanima za škodo, povzročeno po sovražnih letalskih napadih na mesto Civitavecchio blizu Rima. Sveti oče je poslal škofu tega mesta znatno denarno podporo ter je podelil odtodnemu prebivalstvu dvakratni svoj očetovski blagoslov.

* Winckelmannova proslava v Triestu. Leta 1768. je umrl v Triestu Nemec Johann Joachim Winckelmann. V Triestu so te dni obhajali 175. obletnico njegove smrti. Ob tej priliki so se zbrali na Lapidariju pri cerkvi sv. Justa mnogi člani nemške kolonije, ki so z nemškim konzulom von Druffelom na čelu počastili pokojnikov spomin.

* Velik uspeh tenorista Giglia v Vicenzi. V Verdijevem gledališču v Vicenzi so te dni prvič peli Massenetoovo opero Manon, v kateri je pel tenorsko vlogo Benjamina Giglia, ki je ob tej priliki prvič nastopil v Vicenzi. Predstava, ki jo je vodil dirigent Berettoni, je dosegla ogromen uspeh.

* Kardinal med delavci. Turinski kardinal Fosati je te dni obiskal tvornico Rasetti, si ogledal njene naprave ter daroval maslo v višini 1200 delavcem, ki so zaposleni v tem podjetju. Mnogi izmed delavcev so prejeli iz kardinalovih rok svečo obhajilo, nato pa še poseben blagoslov.

* Smrt baronice Braun von Stumovel. Iz Rima poročajo, da je dne 25. maja nenadoma umrla baronica Josepina Braun von Stum, soproga Gustava Brauna von Stuma, podpredsednika inozemskega tiska v Nemčiji. Pokojnica je bila v rimskih krogih dobro znana ne samo po svoji srčni dobrotljivosti, temveč tudi kot zelo lepa in izobražena ženska. Potekala je iz italijanske rodbine. Med njenimi predniki po očetovi strani je znan posebno pionir Afrike marid Ignazio Antinori.

* Mednarodna komisija tobačnih producentov je zaključila svoje delo. V prostorih rimskega zavoda za poljedelstvo se je vršilo minule dni zasедanje mednarodne komisije tobačnih proizvajalcev. Zborovanju je predsedoval inž. Boselli, glavni ravnatelj državnih monopolov, v imenu vseh pa je bil navzoč tudi Ekske. Pellegrini, državni podtajnik v ministrstvu za finance. Ob koncu zborovanja je bila sprejeta posebna resolucija, ki poudarja potrebo, da se proizvodnja tobačnih izdelkov vskladi, za kar se bosta na vso moč prizadevali italijanska sekcija v Rimu, nemška sekcija v Bremenu, pa tudi druge sekcije evropskih držav, ki imajo svoje sedeže v Španiji, Rumuniji, na Grškem in Madžarskem. Naloga mednarodne komisije za tobačno proizvodnjo je tudi skrb za to, da se tobačni izdelki pravilno klasificirajo.

* Delavci na riževih poljih dobe po en kilogram riža dnevnih. Ministrstvo za poljedelstvo v Rimu sporoča, da imajo delavci na riževih poljih pri letošnji žetvi riža pravico do delne odškodnine v naravi to je do enega kilograma riža za vsak dan izvršenega dela. Riž bodo dobili delavci od pridelovalcev.

* Cene za tipiziran sladoled. Ministrstvo za poljedelstvo je določilo, da se razdele vsi sladoledarski izdelki na tri kategorije, ki se bodo prodajali po določenih cenah. Najvišja cena za sladoled znaša 4,40 za obrok pri sladoledarju, odnosno 5,50, če ga prinese natakter gostu na mizo. Ostale kategorije sladoledarskih izdelkov imajo ceno 3,50 odnosno 4,20 lire s postrežbo vred in 2,50 odnosno 3,2 lire s postrežbo. Oblasiti, ki vrše nadzor nad cenami, morajo paziti na to, da sladoledarji ne zaračunavajo svojih izdelkov po višji ceni.

* Razpis natečaja za godbo policijskih agentov. Razpisal je natečaj za 23 izpraznjenih mest pri godbi zbora policijskih agentov. Natečaja se lahko udeležijo policijski agenti s predpisanimi sposobnostmi, ki pa ne smejo biti mlajši od 18 in ne starejši od 30 let. Kompetentni, ki bodo sprejeti, bodo morali prestati polizkusno dobo, ki traja šest mesecev. Podrobnosti razpisa so na razpolago pri pristojni oblasti.

bibliografije kot stare potrebe znanstvenega in slovstvenega sveta. V tem pogledu je tehtno in zanimivo v celoti natisnjeno poročilo dr. J. Šleibingerja o sedanjem stanju in nalogah slovenske bibliografije. Nato je objavljen z obširno utemeljitvijo že sprejeti predlog prof. Ramovaša za ustanovitev komisije za etimološki slovar slovenskega jezika. Natisnjeneh je tudi nekaj primerov obravnavanja takih gesel. V komisiji za SES so akademiki Nahtigal, Ramovš, Breznik in Grafenauer. Prof. Ramovš pripravljajo podoben elaborat o pripravah, ki jih zahteva tako delo. S temal poročil se zaključuje Letopis. Knjiga bo še znanjem pričevala o uspešnem delu slovenske Akademije znanosti in umetnosti v prvih letih njenega obstoja.

* Prebivalstvo mesta Fiume. Iz Rima poročajo, da je imelo mesto Fiume letos na dan 30. aprila 62.016 prebivalcev.

* Goveje živino, ki pojde na pašo v planine, je treba prijaviti. Ministrstvo za poljedelstvo v Rimu je odredilo, da morajo lastniki živine iz Piemonta, Lombardije, Trilentske pokrajine, Benečije in Gorizijske pokrajine prijaviti vso živino, katero nameravajo pastirji odgnati na letno pašo v planine.

* 200 ciklotaksijev v Milanu. Milanski listi poročajo, da bodo v milanski promet v najkrajšem času uvrščeni ciklotaksiji, in sicer 200 voz. Ciklotaksiji vozijo po 20 km na uro ter sestoje iz bicikla ter majhne priklole. Tehtajo samo 54 kg in se rabijo za prevoz potnikov. Za vsak kilometer vožnje bodo računali vozači po 2 lire.

* Avtomobilska nesreča. V Speziji je sedel te dni 34letni družinski poglavar Marcello Camal s svojo ženo in snom v avtomobil da bi se odpeljal domov. Na nekem ovinku jim je pridrljal naseproti drug avtomobil, ki se je zaletel v njihovo vozilo, tako da se je slednje prekučnilo. Posledice karambola so bile hude. Družinski poglavar je obležal na cesti mrtve, njegova žena si je zlomila hrbtenico, sinček pa desno nogo.

IZ LJUBLJANE

u— Nov grob. Nenadno je preminil v najlepših letih trgovec g. Stanko Ahlin. Za njim žalujejo mati in drugo sorodstvo. Na zadnji poti bodo rajnega spremili v sredo ob pol 16 iz hiše žalosti v Kosezah, Podulška ulica 24, na pokoplišče v Dravljah. Naj v miru počiva! Svojem izreka moše iskreno sožalje.

u— Spet smo dobili izdaten obrok dežja. Čeprav ni bil potreben, je bila prednost tega naliva vsaj ta, da ni trajal več kakor en dan. Zemlja je zdaj temeljito napojena, saj je deževalo v ponedeljek od zgodnjega dopoldneva do poznega popoldneva. Zlasti v opoldanskih urah je bil navih močan. Ozračje se je seveda ohladilo in smo zabeležili komaj 14,6 stopinj Celzija. Proti večeru se je začelo spet jasnit in včeraj zjutraj smo imeli 9,9 stopinj Celzija. Nebo je bilo še vedno zamreženo, vendar je že dopoldne zmagalo sonce. Barometer se je spet dvignil na 770 mm. Bila bi res velika škoda, če bi zaradi prepogostega dežja poleglo žito in začelo gniti, saj je letos tako lepo obetalo kakor že desetletja ne. Zdjaj potrebuje sonca, da bo lepo dozorelo in plenalo. Povrtnina je zdaj v svoji polni sezoni, o čemer prča tudi dobo založeni ljubljanski trg. Sezona sadja se tudi že razvija odkar so prišle na trg črešnje. Tudi po ljubljanskih vrtovih prijazno rdiijo in zorijo, saj se že bliža njihov pokrovitelj sveti Vid, ki mora biti vsako leto češčen sif.

u— Na koncertu Ljubljanskega komornega tria bomo slišali prvič 3. stavek iz Pizettijevega klavirskega tria, ki ima samostojen naslov: Septembrska rapsodija. Ta stavek je napisan v topli, mirni melodiki, ki prikazuje popolno nastrojenje zgodnjejesenske pokrajine, polne sončnega svita in modrega neba, ki jo tu in tam vzmerni sunek vetra ali bežna senca oblaka, a glasba se povrača vedno znova k miru, ki ga nato prekine daljna pesem vračajočih se kmetov s polja. Ta mala epizoda gre naglo mimo in zopet zavladava mir, ki je izražen s širokim splovom v obeh godalih. Avtor tega tria je Hildebrand Pizetti, predstavnik zmerno moderne italijanske sodobne glasbene tvorbe. Trio je bil prvič javno izvajan na koncertu nezadnjih skladb 23. maja 1925 v Parizu. Pri izvedbi je sodeloval kot pianist skladatelj sam. Ljubljanski komorni trio tvorijo gg.: A. Dermelj, C. Sedlbauer in M. Lipovšek, priznani naši solisti in koncertanti. Koncert bo v petek 11. t. m. v veliki filharmonični dvorani. Začetek ob 19. predprodaja v Knjižarni Glasbene Matice.

u— Abonente reda Sreda obvešča uprava Državnega gledališča, da je za jutri za njihov abonma že napovedana dramska predstava »Jorijeva hči« zaradi obolenosti g. Vladimira Skrbinskega odpovedana in ostane v sredo dramsko gledališče zaprto.

u— Umetnostno razstavo slikarja Bruna Vavpotiča, sina pokojnega mojstra Ivana Vavpotiča, v zgornjih prostorih Obersnove galerije na Cesti Ariele Ree si je ogledalo že lepo število ljubiteljev upodablajoče umetnosti. Poleg uspešnih akvareljev 36 po številu, so postavljene na ogled tudi štiri plastike: dve Smerdujvi, Gorsetova in Kotarjeva. Ogled razstave od 8 do 12 in od 14 do 18. Občinstvo opozarjamo, da bo odprta samo do 20. t. m. Ogled toplo priporočamo.

u— Obvezno cepjenje proti davici. Cepjenje proti davici se bo nadaljevalo ves ta teden od 7. do 12. t. m. Vsi oni otroci, ki so dobili pred 14 dnevi prvo injekcijo dobe v tem tednu drugo. K temu cepjenju naj starši pripeljejo tudi vse one otroke, ki so lansko leto dobili dve injkciji, da dobe letos še tretjo. Starše spet

Maksimalni cenik

Maksimalni cenik šte. 9, ki velja po naredbi Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino od 10. aprila t. l. naprej, določa za mestno občino ljubljansko naslednje cene na drobno (z všteto trošarino):

1. Kruh iz enotne moke v kosih do 400 g 2,30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2,20 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2,20 lire; testenine iz enotne moke 3,90 lire za kg; enotna pšenčena moka 2,70 lire; enotna koruzna moka 2,20 lire; riž asnavdn 2,70 lire; fižol 6 lire za kg.
2. Jedilno olje (olivno) 14,70 lire za liter; surovo maslo 28,40 lire za kg; slanina soljena 19 lire za kg; masl 17 lire za kg.
3. Kis, 4% vinski 6,35 lire za liter.
4. Mleko 2,50 lire za liter; kondenzirano mleko v dozah po 880 g 15,90 lire za dozo v dozah po 385 g 7,55 lire za dozo.
5. Sladkor: sladkorna sipa 8,25 lire za kg v kockah 8,35 lire.
6. Mehka drva, razžagana, franko skladišče trgovca v Ljubljani 33,60 lire za stot; mehki roblanci (žamjanje) približno 1 m dolgi, franko mestno skladišče 40 lire za stot; trda razžagana drva 40 lire za stot; enotno mllo, ki vsebuje 23—27% kisline 4,10 lire za kg.



Firenze: izročitev odlikovanj slavnim vrhovnim se vojakom divizije »Folgore«

opozarjamo, da je cepjenje proti davici obvezno, ter da se bo proti vsem, ki so brez utemeljenega vzroka cepjenje opustili, postopalo po kazenskih določbah uredbe o obveznem cepjenju proti davici.

u— Licitacija zapadlih predmetov bo v soboto 12. t. m. ob 15. uri v Mestni zastavljalnici na Poljanski cesti št. 15.

u— Za stare onemogle Ljubljance v Meštem zavetšču v Japljevi ulici je podarila trdka Brata Močkovčev 250 lir na mesto venca na krsto pok. g. Milka Krapeža. Zupanstvo izreka dobrotniki najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiralnih.

u— Starši! Za sprejemne izpite na gimnazijo se bodo vaši otroci temeljito pripravili po novih predpisih, če jih vpišete v naše odlično uvedene inštrukcije. V tečaju, ki se začne v ponedeljek, poučujejo samo profesorji — strokovnjaki. Z 12. junijem začnemo tečaj za malo maturo: Posebej: Italijanska, Slovenska, matematična. Enako začnemo z 12. junijem tečaj matematike za večke maturante. Honorar nizek. Uspeh zagotovljen. Oglasite se s prijavo dopoldne od 8. do 12. in od 14. do 16. na naš naslov: Novi (Turjaski) trg 5. Instrukcije.

u— Sprejemni izpit za prvi razred gimnazije. Tekom tega tedna začne posebne inštrukcije za sprejemni izpit v I. razred gimnazije. Temeljita in vestna učna priprava iz vseh predmetov po novih predpisih. Razlaga, ponavljanje tvarine, izpraševanje in strogo nadzorstvo. Poučujejo le profesorji — strokovnjaki. Prijave se sprejemajo še ta teden, dopoldne in popoldne. Lepi šolski prostori v središču mesta: Kongresni trg št. 2, II. nadst. Speciale strokovne inštrukcije za gimnazije in meščanske šole.

u— Nesreče. V ljubljansko bolnišnico so sprejeli zadnje dni več ponesrečencev. Iz Loškega potoka so pripeljali z zlomljeno levico 8-letnega sina posestnika Antona Moharja. 8-letna mestna uboga Terezija Bajtova iz Ljubljane je na cesti padla in se potokla po glavi. Desnico si je zlomila pri padcu 77-letna zasebnica Ivana Kirarjeva iz Ljubljane. 69-letnemu posestniku Alojziju Peršiču iz Zelimelje je slamerznica odrezala desnico pod komolcem. Z drevesa je padla in si zlomila desno nogo 10-letna hčerka delavca Jožica Strletova iz Ljubljane. Z isto poškodbo so pripeljali v ljubljansko bolnišnico 6-letnega sina posestnika Milana Fortunu iz Zagradca. 67-letnega posestnika Jožeta Ponikvarja pa je hloč močno udaril v prsi in mu prizadel tudi notranje poškodbe.

Iz Novega mesta

n— Sprejemni izpiti na realni gimnaziji v Novem mestu. Prošnje za pripravek k sprejemnemu izpitu se bodo sprejemale v tajništvo gimnazije dne 11. 12. in 14. junija od 8 do 12. Prošnje je treba nasloviti na gimnazijsko ravnateljstvo in ji priložiti izpravečalo IV. razreda ljudske šole in rojstni list. Ako učenec še nima izpravečala IV. razreda, naj mu šolsko upraviteljstvo na prošnji potrdi, da obiskuje IV. razred, in bo prinesel izpravečalo pozneje. Prošnje je treba napisati na takem papirju za 6 lir. Poleg učenca naj jo podpisajo tudi starši ali njih namestniki. Ako rojstni list ni kolkovan z državnim kolkom, ga je treba brez ozira na cerkveni kolk kolkovati še kot prilogo z državnim kolkom za 2 lire. K sprejemnemu izpitu bodo prpuščeni učenci, rojeni v letih 1930, 1931, 1932 in 1933. V prošnji naj učenec navede, ali želi opravljati izpit v julijem ali v jesenskem roku. Dan izpita se bo pozneje določil.

Z Gorenjskega

Svečana podelitev Mozartove nagrade. Kakor smo poročali, sta letošnja Mozartova nagrada prejela vseučiliški profesor dr. Pirchegger iz Gradca in prof. dr. Martin Wutte iz Celovca. Kakor ob podelitvi v Gradcu se tudi preteklo soboto v Celovcu priredili v svečano okrašeni dvorani deželnega muzeja primerno slovesnost, h kateri so se pripeljali številni uradni predstavniki s pokrajinskimi načelnikom dr. Rainerjem na čelu. Rektor inomoške univerze prof. dr. Klebešberg je v slovesnem govoru orisal življenje in delo dr. Martina Wutteja, rekoč, da je odlikovanec v svoji borbi za duševne temelje pri obrambi Koroškega dosegel največje zadoščenje. Prof. dr. Wutteja za graške univerze je orisal dr. Wutteja kot znanstvenika kakor je graški rektor Polheim podelil odlikovancu nagrado. Obenem je bilo sporočeno, da je graška pravna fakulteta počastila dr. Wutteja s častnim doktoratom.

Reševanje starega koroškega gradu. Nad 400 let stari častitljivi grad Volšperk v Lavantinski dolini ima krasne parke, vrtove in gozdove. Bil je last družine grofov Heineck-Donnersmarck. Zdjaj pa je grad kupila koroška montanska industrijska družba, ki bo razpadajočo stavbo obnovila in uredila vsjo okolico. Zadnja leta se je občina mesta Volšperka trudila, da je prenovila nekatere dele gradu ter v njih priredila več stanovanj in internat za gimnazijo.

Naročite se na romane
DOBRE KNJIGE

Spodnja štajerska

Profesorji na izletu v Šmarjeti ob Pesnem. Pretekli petek se je pripeljal v Šmarjeto ob Pesnici 25 profesorjev iz Gradca. Med njimi je bil tudi vodja graške univerze prof. dr. Pirchegger, ki je bil nedavno odlikovan z Mozartovo nagrado. Z njim sta bila vodji celovske in inomoške univerze. Ogledah so si ljudsko šolo in prisostvovali pouku, da se prepričajo o jezikovnem napredku mladine v zadnjih dveh letih. Po ogledu so profesorji pohvalili šolskega upravitelja Dobniga.

Kulturni dnevi nemške mladine v Mariboru so se zaključili v nedeljo z jutranjo svečanostjo. Za slovo jim je spregovoril zvezni vodja Steindl, ki je rekel, da je Maribor z vso spodnjestajersko deželo ponosen na svojo mladino. Tisoči mladih dečkov in deklic, ki so prišli iz vseh krajev v Maribor, so s svojimi prireditvami pokazali, da se tudi v vojni po svečajo prosvetnemu delu. Svečanost je bila zaključena s počenjem Adolfa Hitlerja in z nemškimi himnami.

Razvoj mesta Celja je zdaj prikazan v slikah. V celjski ljudski knjižnici je prirejena majhna razstava, ki prikazuje, kako se je Celje razvijalo od rimskih časov preko srednjeveškega utrjenega mesta do današnje podobe. Razstava bo odprta do srede junija.

Opozorilo pred »sovražnimi baloni« objavljajo štajerski dnevniki. Sovražnik spet spušta na nemško področje rumene, okrogle gumijaste balone v premeru 2 do 3 metrov. Baloni odvržejo po določenem času steklenico s tekočino, ki povzroči požar po žitnih poljih, gozdovih in drugod. Novejši baloni imajo tudi vrčice z lesno volno, ki se s pomočjo električne naprave vžge, čim trešč balon ob drevo ali poslopje. Prebivalstvo je posvarjeno, naj se takih balonov ne dotika, marveč naj o njih takoj obvesti bližnje oblastvo.

15 vnuvov in 11 pravnikov. V širšem družinskem krogu je praznovala svoj 87. rojstni dan ga. Ivana Pivčeva iz Selske vasi v mariborskem okrožju. Rodila je 10 otrok. Živijo še 4. Ljubezno babico časti tudi 15 vnuvov, od katerih so 4 na fronti, in 11 pravnikov. Babica, ki je znana po svoji ljubeznivosti in postrežljivosti, je bila deležna številnih čestitk.

Nesreče. V nekem mariborskem podjetju je padel 38letni preizkuševalec kovin Anton Raušnik tako nesrečno, da se je globoko vrezal v hrbet. Nogo si je poškodoval 36letni ključavničar Jože Lozar s Pobrežja. Prepeljana sta bila v bolnišnico.

Nesreče otrok. Mala Ljudmila Karba iz Vučkovcev je padla v prazen zaboj in si zlasti pčskodovala nogo. 6letna Marija Marčičeva iz Račjega pa je bila nevarno udarjena od krave. Ranjenki ležita v mariborski bolnišnici.

Otok je utonil. Pretekli četrtek je dve in pol leta stari Valter Aberl pri Radgoni metal psu kamenčke v vodo in se tako zabaval s svojim zvestim spremljevalcem. Nesreča pa je hotela, da je malčku izpodrsnilo in je padel v globoki potok. — Dečka so kmalu pogrešili, vendar trupelca doslej še niso našli.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Sreda, 9. junija: Zaprto.
Četrtek, 10. jun., ob 18.30: »Stari in mladi. Premiera Red Premierski.
Petek, 11. jun., ob 15: »Kralj na Betajnovci. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.
Sobota, 12. jun., ob 18.30: »Jesene. Red B. Nedelja, 13. junija, ob 18.30: Stari in mladi. Izven.

Premiera A. Medvedove igre »Stari in mladi« bo v četrtek za red Premierski. Delo je značilna ljudska igra. V njej je obravnavana usoda preužtka, ki mu izkazujejo otroci, ki uživajo sadove njegovega življenjskega truda, malo hvalečnosti. Igro je režiral Milan Skrbinec. V glavnih vlogah: Lipah, Presetnik, Starčeva, Simčičeva, Gale, Verdonik, Gabrijelčičeva, Gorinskec, Blaž, Benedičič.

OPERA

Sreda, 9. jun., ob 18: »Tiha voda«. Opera. Premiera. Red Premierski.
Četrtek, 10. jun., ob 18: »Vnebovzetje B. D. M. Oratorij. Red Četrtek.
Petek, 11. jun.: Zaprto.
Sobota, 12. jun., ob 18: »Tiha voda«. Opera. Izven. Cene od 28 lir navzdol.

G. Pietri: »Tiha voda«. Opera v treh dejanjih. Prevod: Niko Stritof. Dejanje se godi v florentinskem predmestju v polpretekli dobi in pokaže idilo v rodnih kočijah Ulisse ter romantični beg njegove hčere. Osebe: Ulisse — Zupan, Rosa, njegova žena — Poličeva, Anita — Mlejnikova, Ida — Nada Stritarjeva, Cecchino — Kristančič, Stinch — M. Sanceli, Alfredo — B. Sanceli, reporter — Rus, Hasdrubal — Anžlovac. Dirigent: R. Simoniti, režiser in koreograf: inž. P. Golovin, načrti za kostume: J. Vilanova, klobuki: Ivanka Fune, Selenburgova ulica.

SPORT

Nova propagandna prireditve za atlete

Pokrajinsko izbirno tekmovanje za tekače na najkrajši progi (100 m)

Novo in privlačno propagandno sportno manifestacijo za lahko atletiko pripravila Lahoatletična zveza v našem mestu na dan 4. julija, in sicer pokrajinsko izbirno tekmovanje na 100 m, ki jo za vse pokrajine prireja sportni dnevnik »Gazzetta dello Sport« iz Milana.

Kakor že svoječasna tekma za veliko nagrado na srednje proge, ki je bila v Ljubljani prav tako prirejena v okviru enakih prireditev po Kraljevini, ima tudi to tekmovanje namen, napotiti mladino k izjavljanju te posebne vrste lahoatletičnega sporta. Posebno v Ljubljanski pokrajini je nujno treba obnoviti in zgostiti vrste tekačev na kratke proge in zato smo prepričani, da se bodo poziv, ki ga zdaj pošilja mladini naša atletična zveza, odzvali številni udeleženci.

Po vsej Italiji bo takih izbirnih tekmovanj nič manj kakor 40 in tudi Ljubljana bo med mesti, ki jih bodo organizirala po prizadevanju tukajšnjega CONIA. Za pokrajinsko izbirno tekmovanje na 100 m, o katerem bomo podrobno razpisali še objavili v kratkem, bo razpisanih mnogo nagrad, najboljše dva tekmovalca pa se bosta lahko udeležila medpokrajinskega polfinala, ki bo v dozdaj še nedoločenem kraju na dan 18. julija. Ko objavljamo to prvo vest o tej novi propagandni prireditvi za »kraljevo sporta«, bi radi obenem vzpodbudili naša sportna društva, naše šole in vse ostale telesno-vzgojne organizacije, naj pripravijo mlade atlete za to pomembno preizkušnjo, iz katere bodo lahko izšle bodoče naše domače atletike.

Tekmovanja se bodo lahko udeležili atleti, ki spadajo v III. razred atletov članov FIDALA, ter članj Slovenske lahoatletične zveze iz Ljubljane in slednjih tudi vsi ostali atleti, čeprav niso vpisani v zvezo.

Ta določbe o širokih možnostih sodelovanja kažejo, da gre za prireditve splošnega značaja, ki lahko zberejo veliko število udeležencev, izmed katerih bodo pozneje vsaj najboljši lahko v okviru svojih klubov in društev napredovali dalje in dokazali, da atletika tudi v naši pokrajini stalno napreduje.

Domače tablice

Kakšno je stanje po dveh tretjinah tekmovanja?

Še ena nedelja prvenstvenih tekem na zelenem polju je minila — zdaj smo jih imeli vsega 8, pred nami pa so še 4 — in spet smo se približali koncu letošnjega čisto ljubljanskega nogometnega tekmovanja za točke. Že to samo, da gre med udeleženci za same nasprotnike iz domačih dvorišč, ki jih vsi poznamo do zadnjega dobrega in še bolj do zadnjega slabega, moža in ki se prav tako dobro poznajo tudi sami med seboj, je tej konkurenci vse prej kakor v korist, toda volja in veselje do stvari premagujeta vse ovire in vse pomisleke in tako nam je tudi ta domači prvenstveni ples vsaj prvi čas prinesel nekaj prav prijetnih dvobojev, ki so tu in tam, kar sami od sebe vzbujali navdušenje in obetali najlepše račune za bodoči razvoj.

Zadnji dve nedelji pa — to je od tedaj, ko se je v tem tekmovanju začel povratni del — pa je začela višina tega prvenstvenega nogometa vidno padati. Tehnični revščini med moštvi, in sicer skoraj med vsemi brez izjeme, pa se je, kar je še bolj kvarno od še tako vidne apatije, začelo pridruževati ogromno nediscipliniranosti in celo nesportnosti, tako da je morala zveza v nekaj primerih seči po zelo ostrih ukrepih, nekaj pa jih je še v obravnavi. Tudi zadnja nedelja in te strani ni bila posebno razveseljevala s je v malem ali v nekoliko prikriti obliki bila prav za prav samo razpriza prejšnje.

Bodisi kakor koli, o tem vsem naj razmišljajo odločilni gospodje za zeleno mizo, mi bi radi povedali samo to, da sport, ki nima ene prave notranje vsebine in ga ljudje ne gojijo zaradi njegovih idealnih ciljev, ni vreden nobenih žrtv in nobenega truda. Kdor sil v sportne vrste, pa seje tam slabo voljo za sodelovanje in gledalce, naj rajši pusti to udeleževanje drugim in si sam poišče tovrstne drugod. Če bodo v sportu — zdaj mi smemo seveda samo na nogometaše — sodelovali samo mladi ljudje iz ljubice do njega, potem ne moremo verjeti, da bi jih strast v igri in zagrozenost do kluba zapeljala do takih prizorov, kakor smo jih zadnji dve nedelji gledali na naših nogometnih travnikih.

Toda to vse samo mimogrede, kajti mi smo se vrnili k nogometu samo zaradi tega, da bi izpopolnili naše večeršnje poročilo s pregledom tekmovanja v obeh glav-

nih divizijah po končanih dveh tretjinah tekmovanja, ki kaže naslednjo sliko:

I. divizija						
Ljubljana	4	4	0	0	22:5	8
Hermes	4	3	0	1	8:5	6
Mars	4	1	0	3	7:16	2
Tobačna tovarna	4	0	0	4	3:14	0

II. divizija						
Mladika	4	3	1	0	15:7	7
Zabjak	4	2	1	1	13:6	5
Korotan	4	2	0	2	9:9	4
Vič	4	0	0	4	4:19	0

Prva tablica kaže vso veliko premoč Ljubljane, ki se je že otresla vseh nasprotnikov in nabrala tako bogat izkupični golov, da njen obstanek na prvem mestu prav za prav ni več v nevarnosti. Nekako takšen je tudi položaj drugoplasiranega Hermesa, medtem ko bosta moštvi Marsa in Dopolavora iz tobačne tovarne preživeli še marsikatero zaskrbljeno uro, preden bo odločeno, kdo izmed njih se bo rešil odhoda v nižji razred.

V II. diviziji vodi Mladika pred Zabjakom, toda njen položaj ni tako trden, da bi mu Zabjak za petami ne mogel škodovati. Enako velja tudi za Korotance, ki bi utegnili v se razpoložljivih igrarh tudi priti na lepše mesto, kakor ga imajo zdaj. V tej skupini udeležencev je zapečaten edini usoda Viča, ki je brez točke na zadnjem mestu in se bržkone tudi ne bo mogel premakniti z njega.

Ker smo že pri tabelah in številkah, dodajamo danes še dve drugi tabeli, ki se nanašata na trenutno stanje tekmovanja med rezervami in mladino.

Rezerve.						
Zabjak	2	2	0	0	14:4	4
Ljubljana	2	2	0	0	4:2	4
Mladika	2	1	0	1	12:4	2
Korotan	2	1	0	1	5:4	2
Vič	2	1	0	1	4:4	2
Mars	2	1	0	1	3:3	2
Hermes	2	0	0	2	1:4	0
Dopolavoro t. t.	2	0	0	2	2:20	0

Proti tekmi Hermes—Mars rez. je vložen protest, ki je še v obravnavi.

Mladina.						
Mladika	2	2	0	0	4:0	4
Vič	3	2	0	1	5:1	4
Dopolavoro t. t.	3	2	0	1	15:6	4
Ljubljana	3	1	0	2	5:2	2
Mars	3	1	0	2	3:9	2
Hermes	2	1	0	1	1:3	2
Zabjak	2	0	0	2	0:12	0

V nekaj vrstah

V Zagrebu so imeli te dni veliko nemško sportno slavo, ki so se ga udeležili v raznih telesno-vzgojnih nastopih vsi na Hrvaškem bivajoči Nemci, bodisi vojaki ali nevojaki. Udeležba je bila nadvse številna in tudi organizacija je bila vzorna. Med množico neznanih nastopajočih v raznih tekmovanjih se je pojavil tudi svetovni rekord v metu kladiva, narednik Viljem Lutz iz Dortmund, ki biva ta čas službeno v Zagrebu. Lutz je opravil sijajni sloves o svojem znanju in je zalučal orodje pri najboljšem poskusu do 59.60 m, torej do daljave, ki bi pomenila nov svetovni rekord, če bi bili izpolnjeni pogoji po mednarodnih pravilih.

Na neki lahoatletičski prireditvi v Beogradu je nastopil nov in dozdaj skoraj neznan atletski talent Vuković, ki je dosegel v skoku v višino izredno lep izid 1.85 m. Vuković, ki je že nekajkrat opozoril nase s svojimi uspešnimi poskusi v skokih, se je s tem zadnjim uspehom uvrstil med najboljše evropske predstavnike te vrste.

Nov uspeh plavalca Branka Žižka. V nedeljo je naš mojster plavalec Branko Žižek že drugič letos startal na dolgi progi na odprtem, in sicer na tako imenovani »traversati« v Salernu. Kakor se je splošno računalo, je zmagal z velikim naskokom pred ostalimi s časom 16:13. Naslednji plasirani udeleženec (Ognio) je beležil čas 17:40.5.

Iz Srbije

Peta skupina srbskih kmetov odpotovala v Nemčijo. Pred kratkim je po 10 dnevem pripravljalnem tečaju iz Beograda odpotovala v Nemčijo peta skupina mladih srbskih kmetov, ki jo je pred odhodom pozdravil ministrski predsednik general Nedić.

Slovesnost prvega obhajila se je vršila za slovenske otroke v Valjevu v nedeljo 9. maja v katoliški kapelici. Prvo obhajilo je prejele 10 slovenskih otrok, sedem deklic in trije dečki. Obrede je izvršil slovenski župnik gosp. Valentin Bertonec. Otroke sta pogostila, jim dala kurtve z lepo vsebino v spomin in naročila za vse fotografije ga. Minka in g. Stanko Savinšek, zobotehnik v Valjevu. Vsa prireditve je bila lepa in je pokazala slo-

vensko domačnost in povezanost valjevske slovenske kolonije.

Preusmeritev valjevske železarnice. Valjevska železarna pod nazivom »Vistade« (Višegradska industrija ing. Stankovića) je delala od ustanovitve sem v svojih tovarnah v Valjevu, Višegradu in Bariču v glavni municiji, predvsem patrone in bombe. Sredi 1. 1941 je v njenih skladiščih nastala precejšnja eksplozija. Kmalu po tem se je začela produkcija tovarne preusmerjati, pripravljala se je nekaka tovarna konzerv, vendar je bila po prenosu strojev iz Višegrada v Valjevo sprejeta odločitev, da se tovarna preuredi za industrijo poljedelskih strojev in orodja kakor tudi strojev za izdelavo tega. Pred nekaj meseci je bil v Valjevu blagoslovljen prvi železni plug, ki ga je napravila kakšna tovarna na srbskem ozemlju. Zda se je ta proizvodnja razširila na izdelavo bran, sejal, kultivatorjev, motik, lopat, rovnice, krampov, kladiv, peres za vozove in raznih drugih v poljedelstvu potrebnih pripravnih orodja. Ker ni bilo na razpolago dovolj strojev, izdeluje tovarna sama tudi potrebne stroje. V enem delu tovarne se nahaja tudi mala razstavica vseh modelov orodja, ki se v »Vistadu« izdeluje zda večina iz starega železa. S to produkcijo želi Srbija dvigniti in racionalizirati svojo poljedelsko proizvodnjo, na drugi strani pa se v pogledu izdelave poljedelskega orodja vsaj delno osamosvojit. V tovarni »Vistade« v Valjevu je zaposlenih okrog 50 slovenskih nameščenecv, in sicer več inženirjev, 1 arhitekt, strojni tehnik, uradniki in uradnice ter delovodje in delavci. Delovni čas je 10 ur dnevno. Za vse delavce in nameščenice ima tovarna posebno menzo, kjer vsi zaposleni lahko za zmerno ceno prejemajo kosilo in večerjo. Poleg tega ima tovarna tudi posebno nabavljarno za drugo in vsi nameščenici in delavci prejemajo kot nameščenici gospodarsko važnega podjetja posebne doklade v hrani za sebe in delno za svoje družinske člane.

Deveta „Dobra knjiga“

ki izide v prvi polovici meseca junija, bo roman ALBE DE CESPEDIS:

„NAZAJ NI POTI“

(«Nessuno torna indietro».)

S tem romanom si je mlada italijanska pisateljica pridobila svetovno slavo. V nekaj letih, odkar uživa v svoji domovini priljubljenost pri občinstvu in priznanje kritike, je bila ta nenavadna knjiga prevedena v devetnajst jezikov, kar zgovorno pravi, da odgovarja željam in okusu sodobnega bralca. Pestrost oseb in raznovrstnih dogodkov, ki se odvijajo v najrazličnejših okoljih, delata to knjigo novost že na zunaj privlačno. Povsod je vidna tista redka sposobnost, da se zna avtorica omejiti na bistveno in zadeti značilno, kar povzroča, da ima čitatelj najboljše užitek.

Knjiga je od začetka do konca pisana z osvajačo, lahko, svežo virtuoznostjo, z ostroumnim psihološkim opazovanjem in z jasnim etičnim občutjem. Roman nam odkriva ne le zanimiv pisateljski temperament, temveč tudi tisto, kar bralci zmeraj instinktivno iščejo: slikovit svet in skupino ljudi v vrtnici življenja in usode.

Naročite se na romane DK!



Zalostnim srcem naznanjamo, da je zadet od kapi preminul v najlepših letih naš nad vse ljubljani sin, brat in stric, gospod

AHLIN STANKO

trgovec

Pogreb nepozabnega bo v sredo, dne 8. junija 1943 ob ¼16. uri iz hiše žalosti, Ljubljana, Koseze, Podutiška cesta št. 24, na pokopališče v Dravljah.

Ljubljana, Dravljice, Moste pri Komendi, Wilno, Smarje-Sap, 8. VI. 1943.

Žalujoča mati in ostalo sorodstvo

Ali znajo psi računati?

Psa lahko dresiramo tako, da rešuje računske naloge na določene znake

Ljubitelji živali vedno znova zatrjujejo, da so psi zelo inteligentni, da znajo na svoj način govoriti in celo šteti. Nehote pa pri tem delajo napako. Da resnišni sposobnosti živali sploh ne upoštevajo, pač pa pripisujejo nekaj povsem nadnaravnega. Da, celo smešnega, namreč sposobnost misliti tako, kakor misli človek. O takih prijetnih živalih govori nemška revija »Natur und Kultur« v obširnem članku, ki v njem zavrača trditve, ker so brez vsake stvarne podlage.

Kakor bi bilo nepasje, če bi se recimo pes naučil olupiti pomarančo, ki v njegovem naravnem svetu ne igra nobene vloge, prav tako neživalsko je tudi, če opravljajo živali razna človeška dela, če naj bi računale, čitale ali pisale. Vse to jim je prav tako tuje in nepotrebno, kakor zvezdani posuto nebo nad njimi. Boljši poznavalec živali ni tisti, ki smatra za človeka papigo, ki jo je naučil izgovarjati nekaj besed in jih smiselno uporabljati, temveč oni, ki vidi navzlic podobnosti med govorico in originalom globoko bistveno razliko med človekom in živaljo. Papigi manjka abstraktno oblikovanje pojmov, ki šele daje svojstvenost našemu govoru.

Gotovo je na svetu več dreserjev in učiteljev psov, ki govorijo o človeških dejanjih svojih ljubljencev. Ne vedo pa, kako izredno domamljivo so lahko živali. V »Zeitschrift für Thierpsychologie« je bil o tem

nedavno objavljen zanimiv članek, ki je tem pomembnejši, ker nudi gospodar računajočega psa sam potreben pogled v svoje »čarovništvo«. Gre za cirkuškega psa, ki mu daje občinstvo računske naloge. Če ga vprašajo, koliko je tri in štiri, zalaja pes v odgovor sedemkrat. Da bi bilo izključeno nevidno dajanje znakov, stopi ta čas gospodar v sosedno sobo. Najbolj čudno pa je bilo, da je pes z zavezanimi očmi »bale« odnosno »odlajale« s šolske table dvomestna števila.

Ko so se pobliže zanimali za ta presenetljivi primer, so dognali, da je bil pes v resnici dresiran samo za dve skupini znakov, začetek in konec lajanja. Njegov gospodar za to nima samo enega določene, temveč več znakov. Pomaga si tako, da nauči psa na znake, ki mu jih daje, bodisi z gibi svojega telesa ali pa s komaj slišnim drsanjem noge. Če gre za gibe telesa, ga mora pes seveda videti. Drsanje noge ali tlesketanje s prsti pa sliši pes iz sosedne obe, gospodar seveda pazi na to, da ga sliši samo pes, ki ima izredno oster sluh. Gospodar je priznal, da je v vsakem primeru po svoji asistentki zvedel za rešitve naloge. Na tem psu ni treba obdovodovati njegove računske umetnosti, pač pa izredno dober sluh. Psi torej ne znajo računati, pač pa jih lahko tako dresiramo, da rešujejo matematične naloge na določene znake.

Vodikov superoksid je važno zdravilo

Uporaben pa je tudi za čiščenje madežev in uspešno nadomestilo bencina

Čeprav so bile lastnosti vodikovega superoksida znane kemikom že del časa, se je začel v večjem obsegu uporabljati šele ko jim je uspelo izdelovati ga v trajajočem stanju. Danes je vodikov superoksid med zdravili, s katerimi čistimo z greganjem iz ustne votline in grla škodljive klice, na prvem mestu. Pred njim so najbolj uporabljali v ta namen očetno kislino, ki je izpodrinila zaradi strupenosti nevarni klorkalij kot vodo za greganje. Vodikov superoksid, ki ga sedaj izdelujejo tudi že v obliki tablet, ima pred vsemi drugimi desinfekcijskimi sredstvi vodami to prednost, da je popolnoma nestrupen. Zato ga lahko brez nevarnosti požremo, kar se pri nepravilnem greganju zlasti pri otrokih rado zgodi. Nadaljnja prednost vodikovega superoksida je v tem, da nima nobenega neprijetnega priokusa, kar ni bil primer niti pri klorkaliju, niti pri očetno kislini. Zaradi svoje sposobnosti uničevanja bakterij je vodikov superoksid važno sredstvo za nego zob. Ko pride v dotik s tkivom v ustih, se penec razkroja in oddaja prosti kisik. Ta uničuje v ustih zajedalce kakor tudi ostane jedi in odstranjuje vsak neprijeten duh.

Često uporabljajo vodikov superoksid za beljenje svetlih las. V našem času, ko je na razpolago zelo malo čistega bencina kot nadomestnega sredstva za vodikov superoksid, je izvrstno pomožno sredstvo za razne namene. Predvsem pride v poštev kot čistilno sredstvo, ker lahko z njim odstranimo tudi madeže. Z dodatkom 50% vode z lahko odstranimo madeže iz svetlega in temnega blaga. Svetlo svilno peremo v vodi, v kateri je zelo razredčen vodikov superoksid, ki smo mu dodali nekaj kapljic salmijakovega cveta. V tej mešanici se dajo dobro očistiti tudi bela peresa.

Nadalje je razredčen vodikov superoksid izvrstno sredstvo za pralno beljenje. Ima zlasti

to neprecenljivo lastnost, da ne pušča v vlaknih blaga nobenih razkrajajočih snovi. V primeri s klorom je mnogo uporabnejši, ker ne učinkuje razjedajoče. Pri kuhanju perila prilijemo v 10-litrski pralni lonec nekaj vodikovega superoksida. Perilo kuhamo s potrebno količino mila v prahu. Prijetno bomo presenečeni po belini, ki jo bo povzročil vodikov superoksid.

Uspešno uporabljamo razredčen vodikov superoksid tudi pri čiščenju porumenele slovoe kosti, klavirskih tipk, marmornatih plošč svetlobarvnih stanovanjskih naprav, belo poliščenih predmetov itd.

OGLARIEVA
ANTICA
RISBE ROMAN (NABESILLO JURY JUDOMIR)



In naslednjega dne so se širom vse dežele razkropili glasniki in oznanjali kraljevičev odločitev. V vseh mestih, velikih in majhnih, je zasumelo kakor v panju, v vseh, da, celo najmanjših in najbolj izgubljenih gorskih vascah so zadržela drobna deviška srčca...

Od ust do ust je šlo kraljevičev oznanilo: na katero izmed devic bo sedel njegov beli golobček, tista mu bo postala žena!

Inserirajte v »Jutru«!

A. ALEXANDER:

59

POZABLJENI NAPEV

ROMAN

Hearn se je zamislil: premoženje je bilo po tem takim razdeljeno na dva enaka dela: kje sta neki zdaj bila? Tistega, ki je bil spravljen v varnostnem predalu, je bil Manhattan dvignil in zakopal na svojem vrhu. A kaj je bilo z drugim?... Kapetan se je baš v pravem trenutku spomnil Dorinega prepadenega obraza, ki je bil sluga povedal, kje so skriti vrednostni papirji in denar. Zda je vedel, na koga se mora obrniti, da zve kaj več o drugi polovici premoženja.

»Prav, prav,« je zamrmral. A zakaj je potem Manhattan napravil tako čudno oporoko, če je imel v Huntingtona popolno zaupanje?

»Gospod Manhattan ni zaupal nikoli nikomur, najmanj pa Huntingtonu. Prav zato je napravil takšno oporoko. Mislil je, da se mu Huntington, videč, koliko ljudi se bo vrglo na iskanje zločinca, morebiti ne bo upal streči po življenju. Vrhu tega je hotel imeti gotovost, da bo maščevan, če bi ga vtičub vsemu, kar je bil ukrenil, vendarle umorili.«

»Kaj poredite o tej zgodbi, Huntington?« je polglasno vprašal Hearn.

»Sama laž!« je brezbrzično odvrnil detektiv, ne da bi mu trnila le ena mišica v bronastem obrazu. »Niti ene svojih trditve ne more dokazati.«

»Ah!... To bomo šele videli!...« Hearn je vzel zapiskico iz žepa. »Hunter, ali veste, kako se je pisal tisti Mehičan, ki so ga Rusi osumili vohunstva in priprili in ki je bil potem umorjen v Manhattanovi vili?«

»Perego!«

»Kapetan si je zapisal ime.«

»In oni drugi, glavar trojice?«

»Wilkins!« je s popolnim mirom odgovoril Lux.

28. POGlavJE

Gruča ljudi, ki je prisostvovala odprtju pločevinate škatle, potem ko sta jo bila dva redarja izkopala na Manhattanovem vrhu, je razočarano osupnila, videč, da je škatla prazna.

»Kako si to razlagate?« je vprašal Hearn služabnika Luxa, ki je bil videti ves prepaden od presenečenja in groze.

»Denar je ukraden! A kdo ga je vzel?« je zmedeno zajecjal. »Da bi ga bil Wilkins?«

»Zakaj ravno Wilkins?« je hitro vprašal Hearn.

»Zato, ker... ker mi je gospod Manhattan rekel, da ga misli Wilkins kaznovati za njegovo izdajstvo in mu iztrgati vse, kar ima. Tako si je zamisljal maščevanje. Na to, da bi Manhattan ubil, ni mislil; hotel mu je samo vrniti nemilo za nedrago in mu vzeti vse, do zadnjega belica.«

»Mhm!... Obresti bi bile v takem primeru od

sile visoke: deset ali dvajset milijonov za osemnajst tisoč dolarjev!... Kje je ta mah gospod Manhattan? Rad bi govoril z njim.«

»Ni ga več tu,« je Lux zastokal. »Hotel sem vas celo prositi pomoči, da ga najdem.«

»Ni ga več tu?« Hearn je služabnika začudeno pogledal. »Kdaj pa je izginil? Kaj veste o tem?«

»Prav nič ne vem,« je zatrdil Lux. »Po tem, ko sva bila zakopala denar, ga nisem več videl, in od tistega trenutka je minilo zdaj že šest in trideset ur...«

»Po časovnem redu je navedel, kaj se je bilo zgodilo: Manhattan mi je ukazal, naj stopim na poštni urad, telefonirat Isacikovi in njenemu sinu, ter jima ponudim pol njegovega premoženja, če se zavežeta, da v danem trenutku prekličeta zaporo nad vrednostnimi papirji. Manhattan je hotel ostati skrit in se zateči v tujino, kjer bi bil začel novo življenje, tolikanj hudo se je bal Wilkinsa! Ko sem se okrog pol dne vrnil, ni bilo o gospodarju več duha ne sluha. Na nov zločin tisti mah še nisem pomislil, a zdaj, ko vidim, da so vrednostni papirji ukradeni, ne morem več dvomiti, da je tako.«

Hearn se je bil zamislil.

»Kako to?« je vprašal. »Če je bil Manhattan razdelil svoje premoženje na dve polovici in razpolagal v oporoki samo z eno, tedaj so mogli biti pod zaporo samo vrednostni papirji, ki pripadajo le-tej. Ali se vam ne zdi?«

»Povsem pravilno,« je Lux pritrdil. »Denar in vrednostni papirji, ki so jih vzel Manhattanu v gorski koči, niso bili navedeni, tako da so jih storili

lahko neovirano prodali, izvemši kvečjemu kake delnice, ki bi bile po raztresenosti prišle vmes. Tako domnevam, ker sva našla med papirji, ki sva jih zakopala, tudi nekaj takih, ki niso bile pod zaporo in sva jih radi tega lahko takoj vnovčila.«

»Dobro, dobro,« je Hearn zamrmral. A to pritrldilo ni veljalo toliko Luxovim besedam, kolikor vedenju Dore Elmhurstove, ki je niti za hip ni bil izgubil izpred oči. Kapetan je bil zdaj trdno prepričan, da bo našel vsaj drugo polovico premoženja, če že prve ne.

»In zdaj govorimo o tem, kar je glavno, to je, o Wilkinsovi borbi proti Manhattanu,« je mahoma povzdignil glas. »Ne morem si razložiti, zakaj se je polastil Manhattanove osebe, sodim pa, da bi nekeje vendarle utegnili najti kako sled o tem. Na misli mi je koč, ki jo je Hunter omenil.«

»Res tako mislite?« je nekam podsmehljivo vprašal Huntington.

»Da, res mislim,« je s poudarkom odvrnil kapetan. »Drevi pojdem, da se prepričam. Ali greste z menoj?«

Huntington se ni niti za trenutek obotavljal.

»Seveda pojdem,« je dejal in oči so se mu zlovestno zablikale.

»Kakor vse kaže, se obeta velezanimiv dan!«

»Nemara da je s pomenljivim